

نوروز عامل مؤثری در فهم دستگاه خلقت/ چرا می گوئیم نوروزتان پیروز؟

نوروز به رغم تهاجمات سهمناک و خانه براندازی که در تاریخ ایران روی داده همیشه پیروز بوده است و بی جهت نیست که ایرانیان از قدیم‌ترین ایام که ادب فارسی به آن مهر تأیید می زند این عبارت معروف را در ایام نوروز با دیدن یکدیگر بکار می‌برند که: نوروزتان پیروز.

خبرگزاری مهر - نوروز به رغم تهاجمات سهمناک و خانه براندازی که در تاریخ ایران روی داده همیشه پیروز بوده است و بی جهت نیست که ایرانیان از قدیم‌ترین ایام که ادب فارسی به آن مهر تأیید می زند این عبارت معروف را در ایام نوروز با دیدن یکدیگر بکار می‌برند که: نوروزتان پیروز.

کارشناسان و اساتید حوزه و دانشگاه در گفتگویی که پیش روی شماسنت در مورد نقش نوروز و اهمیت آن و همچنین بهره‌گیری و غنیمت دانستن این سنت و فرهنگ ایرانی اسلامی تأکید کرده‌اند.

شادیهای نوروز جملگی اندیشمندانه است

دکتر محمد بقایی (ماکان) کارشناس زبان و ادبیات فارسی در این باره می گوید: از آنجا که نوروز اساساً بر محور اندیشه‌های الهی شکل گرفته و آئینی است که در آن از عطایای الهی که با تغییر فصل نوید داده می‌شود ستایش به عمل می‌آید. بنابراین مورد تأیید هر اندیشه وابسته به عالم بالاست. تأملی در مراسم نوروز به خصوص سفره هفت سین نشان می‌دهد مقصود نهایی این آئین معطوف به مفهوم یاد شده است. مانند گذاردن شمع روشن که تجسم نور است. آب که نشانه پاکی و روشنائی است و سبزه که مبین بالندگی و وحدت است و دیگر عناصر وابسته به سفره هفت سین جملگی سبب می‌شوند ذهن آدمی متوجه عالم بالا شود و از آنجا که هر دین در نهایت بر سر آن است که ذهن پیروان خود را به خالق عالم هستی معطوف سازد. بنابراین نوروز توانسته عامل مؤثری در فهم دستگاه خلقت و هدایت ذهن خلق به خالق و جهان آفریده او شود.

این کارشناس زبان و ادبیات فارسی در مورد اینکه گاه شماری ایرانیان مبدأ مناسبی برای آغاز سال تقویمی از سوی بزرگان اسلام دانسته شده هم اظهار داشت: وقتی دین اسلام وارد سرزمین ایران شد اعراب با مدنیتی روبرو شدند که برای تقویت دین جدید چاره‌ای جز پذیرش آن نداشتند. از همین روست که بسیاری از مفسران تاریخ اسلامی بر این عقیده‌اند که اگر فرهنگ و مدنیت ایرانی نمی‌بود فرهنگ اسلامی هرگز به این شکوفایی دست نمی‌یافت.

این محقق و پژوهشگر حوزه فلسفه و ادبیات افزود: به تأیید همه اخترشناسان در طول تاریخ، گاه شماری جلالی که دانشمند و شاعر و فیلسوف بزرگ ایرانی خیام آنرا وضع نمود دقیق‌ترین تقویم در تاریخ گاه شماری است.

وی در مورد صله ارحام در ایام عید هم گفت: دید و بازدید از دوستان و اقوام و آشنایان یکی از آدابی بوده که ایرانیان از ایام باستان به آن بسیار تأکید داشته و به آن بسیار احترام می‌گذاشتند. در متون دینی ایران باستان به توصیه‌های بسیاری بر می‌خوریم که بر این معنا شهادت می‌دهد. شادیهای نوروز جملگی اندیشمندانه است و با تأمل و دقت در آیینهای پیشوازی، میانی و پسینی نوروز مبین آن است که شادیهای نوروزی اندیشمندانه و متعالی است.

وی در ادامه تصریح کرد: فراموش نکنیم که آئین نوروز و شادیهای خردمندانه مکتوم در آن زمانی شکل گرفت که فرهنگ و مدنیت کهن یعنی یونان، شادی را در خدایانی مانند باکوس جستجو می‌کرد که خلق را به مستی و از خود بی خودی سوق می‌دادند و شادی را از دست رفتن نیروی خرد می‌دانستند. از اینجاست که نوروز به عنوان کهن‌ترین جشن جهان به جای ماند و رمز ماندگاری آن پس از هزاران سال در ارزشهای معنوی والاست که هر بهاری منادی آن است.

وی در پایان سخنانش اذعان کرد: از اینروست که نوروز به رغم تهاجمات سهمناک و خانه براندازی که در تاریخ ایران روی داده همیشه پیروز بوده است و بی جهت نیست که ایرانیان از قدیم‌ترین ایام که ادب فارسی به آن مهر تأیید می‌زند این عبارت معروف را در ایام نوروز با دیدن یکدیگر بکار می‌برند که: نوروزتان پیروز.

نوروز نماد تحولات روحی انسانهاست

دکتر حسن قنبری، استاد گروه فلسفه دانشگاه ادیان و مذاهب هم طی سخنانی در این باره گفت: هر نیتی با پشتوانه فکری باید انجام گیرد و نباید صرف آرزوی محض باشد. یعنی به آن از قبل اندیشیده باشیم و در تحقق و عملی کردن آن تلاش و کوشش کنیم. اگر تحولات به ظاهر بسنده نشود و تحولات روحی هم در ما با آمدن بهار ایجاد شود طبعاً این تحول روحی در جهت تحقق خوش اخلاقی ما هم قرار می‌گیرد. دعای سال تحویل اگر مستجاب شود و با خلوص نیت دعا کنیم خودش خوش خلقی و خوش اخلاقی را تا آخر سال به همراه می‌آورد.

این محقق و پژوهشگر حوزه فلسفه اسلامی در مورد اینکه نوشتن طبیعت و آمدن بهار چه درسهایی برای زندگی دنیوی و اخروی ما دارد هم تصریح کرد: به نظر می‌رسد نوروز نماد و رمزی برای تحولات روحی انسانهاست. در ظاهر که روز با روز و ایام با ایام در مورد لحظه و ساعت با هم تفاوتی با هم نمی‌کند اما نکته آن در اینجا است که در ایران باستان نیاکان ما رستاخیز طبیعت را رمز تحول درونی و پیشرفت معنوی تعبیر می‌کردند و اسلام هم بر آن برای عبرت گرفتن از مرگ و زنده شدن یعنی معاد تأکید کرده است. نوروز نماد طبیعی است که باعث تحول طبیعت می‌شود و در اصل باید با تحول انسانی و انسانیت همراه شود. یک نماد خوب و قشنگی است در جهت پیشرفت انسانیت و خوش خلقی و اخلاقیات و دوستیها و محبتها.

قبولی هر عمل محدود به نیت است

دکتر سید محمد تقی چاوشی، استاد گروه فلسفه دانشگاه مفید قم طی سخنانی گفت: فرمایشی از حضرت امیر(ع) نقل شده که "العطية بقدر نية" یعنی هر چیزی که به ما اعطا می‌شود در حد نیتی است که داریم. قبولی هر عملی محدود به سنخ نیت است. ممکن است ظاهر کاری که انجام می‌دهیم یا حتی قصد انجام آن را داریم اخلاقی، پسندیده و مقبول باشد اما آنچه نصیب ما می‌شود و از طریق فعلی که در قالب رفتارهای ما ظهور می‌یابد محدود و منحصر در حدود تهیاً(آمادگی) ماست و آن حدی که برای انجام فعل آماده شده‌ایم.

این استاد گروه فلسفه دانشگاه مفید قم ادامه داد: از این رو به هر اندازه برای کاری که قصد انجام آن را داریم آمادگی کسب کنیم و در مسیر آن قرار گیریم به همان میزان عمل، صالحانه و مطابق با نیت خالص شکل می‌گیرد. خلاصه کنیم نیت چیزی جدا از آمادگی برای عمل نیست. امکان ندارد نیت سمت و سویی شر باشد اما آنچه عاید ما می‌شود خیر باشد و بالعکس. بنابراین برای پایداری نیت آمادگی برای اعمال لازم است و این آمادگی با عنایت حق و طلب بنده محقق می‌شود. آنچه از جانب ما رقم می‌خورد طلب است و آنچه از جانب حق، ولایت.

چاوشی اظهارداشت: برای هر عمل نیکو نیازمند به نیتی هستیم که سمت و سوی آن فطرت پاک انسانی است که ریشه در باطن ایمان و حقیقت تدین دارد. این فطرت چیزی جدای از عقل خالی از ناخالصیهای حسی و خیالی نیست و با روح تکریم گره خورده است. اخلاق نیکو در گرو نیت پاک انسان است و نیت مساوی با آمادگی است.

اخلاق محصول تمرین و ممارست است

دکتر منوچهر صانعی دره‌بیدی، استاد گروه فلسفه دانشگاه شهید بهشتی در ابتدای سال نو در مورد استمرار نیت‌های خوب این ایام به خبرنگار مهر گفت: بنابر تجربه‌های تاریخی معیار استمرار بخشیدن نیت‌های خوب، لحظات آغازین بهار عقل است. اگر ما ضوابط عقلی را الگوی زندگی خود قرار دهیم حداکثر منافع را کسب خواهیم کرد و اگر عقل را الگوی زندگی خود قرار ندهیم از حداکثر خطرها و زیانها درامان نخواهیم بود. منظور از عقل هم فهم مشترک و درک عامه تمامی انسانهاست، یعنی اکثریت مردم آنچه را که درک می‌کنند و می‌خواهند که در اصطلاح سیاسی به آن آرای عمومی می‌گویند، این باید معیار و مبنا قرار گیرد. رفتار هریک از ما باید منطبق با خواست و رأی عمومی یعنی احکام عقلی باشد.

استاد گروه فلسفه دانشگاه شهید بهشتی اظهار داشت: مسئله اخلاق مسئله تمرین و ممارست است. انسان فطرتاً مستعد این است که از اخلاق حسنه برخوردار باشد، اما واقعیت این است تا آنجا که به فطرت آدمی مربوط می‌شود آن چیزی بیش از یک استعداد نیست و استعدادها در شرایط تجربی و تربیتی تحقق می‌یابند.

این محقق و پژوهشگر حوزه فلسفه تصریح کرد: ضمن اینکه اصول اخلاقی را از گفتار و آثار بزرگان و پیشوایان دینی می‌شنویم و می‌خوانیم و مرور می‌کنیم باید تمرین و ممارست کنیم که مسئله تخلق اخلاق مثل یاد گرفتن و به کار بستن رانندگی و مهارت‌های کامپیوتر در ما نهادینه شود. هر کس اگر به این ممارست‌ها توجه داشته باشد عملاً رفتار اخلاقی او کاملتر می‌شود و بهتر متخلق به اخلاق می‌شود. اگر هم چنین ممارستی نباشد متناسب با موقعیت رفتار می‌کنیم که گاهی هم ممکن است بنا بر شعر سعدی که می‌گوید: «#171؛ گاه باشد که کودک نادان به غلط به هدف زند تیری» تصادفاً یک عمل خیری هم از ما سر بزند.

این نویسنده و مترجم اذعان داشت: اگر که آگاهانه مواظب رفتارمان باشیم و به معنای عام کلمه مواظب حقوق مردم باشیم از حقوق آشنایان و بیگانگان گرفته تا حقوق همه آدمها، مراعات کنیم کم کم متخلق به اخلاق حسنه می‌شویم. درس نو شدن یعنی ما هر لحظه باید نو شویم به این معنی که فضایل اخلاقی بهتری را در خود پرورش دهیم و از ردیلتها و شرارتها فاصله بگیریم. همه ما محتاج ممارست برای کسب فضایل و دفع رذایل بیشتر هستیم. سعی کنیم شخصیتمان را با آراستگی به فضایل اخلاقی تازه و باطراوت و نو به نو کنیم.

نوروز نوعی زندگی دوباره است

دکتر علی اکبر عبدل آبادی، استاد گروه فلسفه دانشگاه شهید بهشتی در مورد زندگی دوباره طبیعت گفت: به نظر می‌رسد که اگر در طول سال به عوامل زیر صادقانه و سخت کوشانه توجه کنیم، می‌توانیم به نیاتی که در آغاز سال از ذهن و ضمیرمان گذشته اند، جامه عمل بپوشانیم یا، دست کم، به تحقق بخشیدن به آنها نزدیک شویم. باید نیاتمان را در پرتو همه اطلاعات و دانسته‌های بالفعل، توجه به همه وجوه توانایی‌های بالفعل، توجه به وجوه ضعفهای موجود و در نهایت، برنامه ریزی برای وصول یا تقرب به نیت‌ها از طریق برداشتن گامهای کوتاه، کوچک و آهسته عملی سازیم.

استاد گروه فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی با اشاره به اینکه آدمی پیش از اینکه مرگ واقعی را تجربه کند مرگ زمانی و تقویمی را تجربه می‌کند، گفت: نوروز نوعی زندگی دوباره است که انسان می‌تواند با فهم صحیح این زندگی به مرحله جدیدی از صیوروت و تکامل بپیوندد.

اخلاق برگرفته از حیات است

دکتر قاسم پورحسن، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی به مناسبت نوروز درباره استمرار نیت‌های خوب آغاز سال نو گفت: در سنت ایرانی نوروز به معنای حیات مجدد و زندگی دوباره یاد شده است. این تفکر در اندیشه دینی ما هم وجود دارد که انسان در نسبت با جهان است، گرچه حیات در جهان سبب زندگی دوباره آدمی خواهد شد. نسبت آدمی با جهان یک نسبت کاملاً مستقیم است یعنی هر تحولی با این عالم حیاتش مورد دگرگونی و تجدید قرار می‌گیرد از همین روست که انسان می‌تواند با درک درست عالم و از منظر تفکر ایرانی با درک درست نوروز تغییرات اساسی در زندگی خود بدهد.

وی افزود: این تغییر اساسی که به نحو تکامل و به سمت و سوی ترقی و تعالی است در اندیشه ایرانی مورد تأکید قرار گرفته است.

نوروز در پیوند با نور است ، نور مرکز و حیات قلب آدمی است سراسر وجود انسان برگرفته از تفکر و ساحت نوری است. انسان مستقیماً از عالم انوار آنچنانکه در اندیشه ایرانی وجود دارد نور می‌گیرد و ظلمت و مردگی را کنار می‌زند این معنای نوروز است. عالم نور هم با ساحت وجودی انسان همچنین با ساحت کردار او در تناسب است. اخلاق انسان با دیگران تحت تأثیر همین پرتو نور قرار می‌گیرد. آدمی از مرگ و ممت به حیات می‌رسد. این به معنای آن است که انسان می‌تواند استمرار در حیات نوری خود داشته باشد. فیض مداوم عالم نور به انسان سبب می‌شود که وجود انسان در حیات و فضای نوری قرار گیرد. این اساس تفکر نوروز است. نوروز به معنای نورافشانی و نورانی بودن یا حیات مجدد است.

این محقق و پژوهشگر حوزه فلسفه اظهار داشت: اخلاق انسان برگرفته از حیات انسان است یعنی اخلاق کاملاً برگرفته از جوهر و گوهر آدمی است و عرضی نیست. وقتی گوهر آدمی نورانی شد از دنیای ظلمت خارج می‌شود. اخلاق نوری هم برای خود انسان و هم برای دیگران سبب رستگاری و سعادت می‌شود. اخلاق خوب برگرفته از اندیشه نوری است و سبب می‌شود که آدمی زندگی خود و دیگران را در نسبت این نور قرار دهد. بنابراین تأکید شده که آدمی باید اخلاق صحیح و نیکو داشته باشد، چنانچه در اندیشه ایرانی ما علاوه بر پندار و اندیشه نیک به کردار و اخلاق نیک هم تأکید شده است. کردار در پیوند با اندیشه است این دو وجه که پیوندی ناگسستنی با هم دارند سبب می‌شوند که حیات انسان نورانی شود.

وی در مورد درسهای نو شدن طبیعت برای انسان هم گفت: همواره مرگ برای انسان نوعی پایان و تولد، نوعی آغاز تلقی می‌شود. اما فهم صحیح در اندیشه دینی و ایرانی این است که این دو در پیوند با هم هستند. انسانها از مرگ عبرت می‌گیرند و آنرا تولد دوباره می‌دانند، نوروز هم به معنای تولد دوباره هر آدمی است. آدمی پیش از اینکه مرگ واقعی را تجربه کند مرگ زمانی و تقویمی را تجربه می‌کند این مرگها به انسان امکان می‌دهد که بتواند حیات را تجدید کند و تولدهای دوباره را تجربه بکند. زندگی دوباره انسان در رأس هر اعتدال بهاری به معنای این است که انسان هم می‌تواند از این فرصت کیهانی بهره ببرد تا بتواند اشتباهات و زیانهای وارده به ساحت وجودی خود را کنار بزند و سراسر در عالم نور قرار بگیرد. نوروز تنها زمان صرف نیست بلکه نوعی زندگی دوباره است که انسان می‌تواند با فهم صحیح این زندگی به مرحله جدیدی از صیوروت و تکامل بپیوندد.